

Granskning av regionstyrelsens samt regionala utvecklingsnämndens ägarstyrning och kontroll över kommunala bolag samt bolagens följsamhet till ägarens direktiv

Region Norrbotten

Februari 2022

Projektledare Erik Jansen, certifierad kommunal revisor

Projektmedarbetare Nikolina Djurovic

Kvalitetssäkrare Bo Rehnberg, certifierad kommunal revisor

Sammanfattning

PwC har på uppdrag av de förtroendevalda revisorerna i Region Norrbotten genomfört en granskning av regionstyrelsens samt regionala utvecklingsnämndens ägarstyrning och kontroll över kommunala bolag samt bolagens följsamhet till ägarens direktiv. Granskningens syfte har varit att bedöma om styrning, kontroll och följsamhet avseende kommunala bolag sker på ett ändamålsenligt sätt och med tillräcklig intern kontroll.

Revisionsobjekt i granskningen har varit: Regionstyrelsen, Regionala utvecklingsnämnden, Almi Företagspartner Nord AB, BD Pop AB, Energikontor Norr AB, Filmpool Nord AB, Informationsteknik i Norrbotten AB, Investeringar i Norrbotten AB, Matlaget i Gällivare AB.

Utifrån genomförd granskning är vår samlade bedömning:

- Att Regionstyrelsens ägarstyrning **inte helt** bedrivs på ett ändamålsenligt sätt.
- Att Regionstyrelsens interna kontroll i sammanhanget **inte** är tillräcklig.
- Att Regionala utvecklingsnämndens ägarstyrning **inte helt** bedrivs på ett ändamålsenligt sätt.
- Att Regionala utvecklingsnämndens interna kontroll i sammanhanget **inte helt** är tillräcklig.
- Att Almi Företagspartner Nord AB, BD Pop AB, Energikontor Norr AB, Filmpool Nord AB, Informationsteknik i Norrbotten AB samt Investeringar i Norrbotten ABs rapportering till ägaren i **allt väsentligt** är ändamålsenlig utifrån gällande direktiv.
- Att Matlaget i Gällivare ABs rapportering till ägaren **inte helt** är ändamålsenlig utifrån gällande direktiv.

Nedan ses bedömning för varje revisionsfråga. För fullständiga bedömningar se respektive revisionsfråga i rapporten eller det avslutande avsnittet "Sammanfattande bedömningar utifrån revisionsfrågor".

Revisionsfrågor	Bedömning	
1. Har regionstyrelsen respektive regionala utvecklingsnämnden säkerställt att det utövas en tillräcklig styrning över kommunal verksamhet som bedrivs i bolagsform? <i>Fokus på bolagsordning, ägardirektiv och planer</i>	Delvis	
2. Finns en fungerande dialog mellan ägare och bolag? <i>Fokus på förekomst och efterlevnad av direktiv</i>	Delvis	

3. Sker rapportering från bolagen till ägaren i enlighet med gällande direktiv?	Ja för: <ul style="list-style-type: none"> - BD Pop AB - Energikontor Norr AB - Film pool Nord AB - Informationsteknik i Norrbotten AB - Investeringar i Norrbotten AB 	
	Delvis för: <ul style="list-style-type: none"> - Matlaget i Gällivare AB 	
4. Vidtar regionstyrelsen och regionala utvecklingsnämnden åtgärder i de fall rapportering från bolagen uteblir?	Nej	

Rekommendationer

Utifrån genomförd granskning lämnar vi följande rekommendationer:

- Att säkerställa en strategisk planering och ett systematiskt genomförande av dialog mellan ägare och bolag.
- Att åtgärder vidtas som säkerställer att samtliga bolag framgent omfattas av aktuella ägardirektiv.
- Att snarast vidta åtgärder i syfte att säkerställa att den rapportering som bolagen skall översända till regionen:
 1. harmoniserar med de krav som fullmäktige ställer på regionstyrelsen för regionstyrelsens fullgörande av sin uppsiktsplikt, samt
 2. att rapporteringen på ett tydligt sätt sammanställs inom regionen så att regionstyrelsen respektive regionala utvecklingsnämnden kan vidta åtgärder i de fall rapportering från bolagen uteblir.

Innehållsförteckning

Sammanfattning	1
Inledning	4
Bakgrund	4
Syfte och revisionsfrågor	4
Revisionskriterier	4
Avgränsning	5
Metod	5
Granskningsresultat	6
Styrning över verksamhet som bedrivs i bolagsform	6
laktagelser	6
Bedömning	8
Dialog mellan ägare och bolag	9
laktagelser	9
Bedömning	10
Rapportering från bolagen till ägaren	11
laktagelser	11
Bedömning	13
Ägarens åtgärder vid utebliven rapportering	14
laktagelser	14
Bedömning	14
Samlad bedömning	16
Rekommendationer	16
Sammanfattande bedömningar utifrån revisionsfrågor	17

Inledning

Bakgrund

Kommunallagen ger kommuner och regioner möjligheten att lämna över skötseln av vissa kommunala angelägenheter till bland annat aktieföretag. En betydande del av kommunal verksamhet bedrivs idag i företagsform.

Innan överlämning av en kommunal angelägenhet till ett företag kan ske måste ägaren bland annat fastställa vilket kommunalt ändamål företagets verksamhet ska ha samt vilka kommunala befogenheter företaget ska verka inom.

I styrelsens uppdrag ingår även vanligtvis att utöva ägarrollen över företagen. Regionala utvecklingsnämnden har dock genom sitt reglemente vissa ansvarsområden i regionens ägarstyrning av företagen. Detta innebär bland annat att bedriva en dialog mellan ägaren och företagen samt upprätta styrning i form av direktiv.

Vid en bristande ägarstyrning finns risken att företagen inte bedrivs enligt ägarens intentioner, det vill säga de ändamål som företagets verksamhet ska uppfylla. Det finns även risk att koncernens intressen avseende verksamhet och ekonomi inte uppnås.

Revisionsobjekt i granskningen är regionstyrelsen, regionala utvecklingsnämnden samt följande kommunala aktieföretag; Almi Företagspartner Nord AB, BD Pop AB, Energikontor Norr AB, Filmpool Nord AB, Informationsteknik i Norrbotten AB, Investeringar i Norrbotten AB samt Matlaget i Gällivare AB.

Syfte och revisionsfrågor

Granskningens syfte är att bedöma om styrning, kontroll och följsamhet avseende kommunala företag sker på ett ändamålsenligt sätt och med tillräcklig intern kontroll.

Följande revisionsfrågor ska besvaras:

1. Har regionstyrelsen respektive regionala utvecklingsnämnden säkerställt att det utövas en tillräcklig styrning över kommunal verksamhet som bedrivs i företagsform?
Fokus på företagsordning, ägardirektiv och planer
2. Finns en fungerande dialog mellan ägare och företag? *Fokus på förekomst och efterlevnad av direktiv*
3. Sker rapportering från företagen till ägaren i enlighet med gällande direktiv?
4. Vidtar regionstyrelsen och regionala utvecklingsnämnden åtgärder i de fall rapportering från företagen uteblir?

Revisionskriterier

Med revisionskriterier avses de bedömningsgrunder som bildar underlag för revisionens analyser och bedömningar.

Följande revisionskriterier används i granskningen av regionstyrelsens ägarstyrning:

- Kommunallag (2017:725) 6:1, 6:6, 6:13, 10:2, 10:3, 11:1
- Aktiebolagslag (2005:551) 8:4
- Reglemente för regionstyrelsen och regionala utvecklingsnämnden
- Bolagsordning samt direktiv från ägaren

Avgränsning

Granskningen avgränsas till att omfatta följande revisionsobjekt:

- Regionstyrelsen
- Regionala utvecklingsnämnden
- Almi Företagspartner Nord AB
- BD Pop AB
- Energikontor Norr AB
- Filmpool Nord AB
- Informationsteknik i Norrbotten AB
- Investeringar i Norrbotten AB
- Matlaget i Gällivare AB.

Granskningen avgränsas i huvudsak till kalenderåret 2021. I övrigt se avsnitt "syfte och revisionsfrågor".

Metod

Granskningen har genomförts genom dokumentationsgranskning (protokoll, rutiner, riktlinjer, ägardirektiv), intervjuer/avstämningar med regionstyrelsens ordförande, ordförande för regionala utvecklingsnämnden samt berörda tjänstepersoner. Därutöver har avstämningar/korrespondens skett med företrädare för berörda bolag.

De intervjuade har beretts möjlighet att sakgranska rapporten.

Rapporten har kvalitetssäkrats av Bo Rehnberg, certifierad kommunal revisor.

Granskningsresultat

Styrning över verksamhet som bedrivs i bolagsform

Revisionsfråga 1: Har regionstyrelsen respektive regionala utvecklingsnämnden säkerställt att det utövas en tillräcklig styrning över kommunal verksamhet som bedrivs i bolagsform? Fokus på bolagsordning, ägardirektiv och planer

lakttagelser

Av Kommunallagen (2017:725) kap.10 § 3 framgår att fullmäktige, om en region lämnar över skötseln av en kommunal angelägenhet till ett helägt bolag, ska:

1. fastställa det kommunala ändamålet med verksamheten,
2. se till att det fastställda kommunala ändamålet och de kommunala befogenheterna som utgör ram för verksamheten anges i bolagsordningen,
3. utse samtliga styrelseledamöter,
4. se till att det anges i bolagsordningen att fullmäktige får ta ställning till sådana beslut i verksamheten som är av principiell beskaffenhet eller annars av större vikt innan de fattas,
5. utse minst en lekmannarevisor, och
6. se till att bolaget ger allmänheten insyn i den verksamhet som genom avtal lämnas över till privata utförare.

Vi har tagit del av regionstyrelsens (RS), regionfullmäktiges (RF) samt regionala utvecklingsnämndens (RUN) protokoll som berör bolagsordning och ägardirektiv. Regionstyrelsen har berett underlag för respektive bolagsordning, som visas i matris nedan, till regionfullmäktige.

Bolagsordning och ägardirektiv har fastställts för samtliga bolag. I fråga om ägardirektiv för Matlaget i Gällivare AB skall noteras att dessa är från år 1999. Inom ramen för vår granskning erhåller vi information om att det pågår en process för översyn av ägardirektivet samt process för översyn av Region Norrbottens ägandeskap i bolaget.

I tabellen nedan återfinns datum för när beredning av RS utfördes, när RF fattade beslut om bolagsordning samt när RUN beslutade om ägardirektiven.

Bolagsordningar för följande bolag	RS beredning av underlag till RF	RF beslut om bolagsordning	RUN beslut om ägardirektiv
Almi Företagspartner AB	2017-10-31 §222	2017-11-22-23 §106	2020-12-01, §140
BD Pop AB	2014-05-27 §114	2014-06-10-11 §57	2020-12-01, §139

Energikontor Norr AB	2016-01-27 §26	2016-02-27 §13	2020-12-01, §139
Filmpool Nord AB	2014-05-27 §109	2014-06-10-11 §52	2020-12-01, §139
IT Norrbotten AB	2017-06-07 §146	2017-06-20-21 §65	2020-12-01, §139
Investeringar i Norrbotten AB	2014-05-27 §110	2014-06-10-11 §53	2020-12-01, §139
Matlaget i Gällivare AB	2008-03-11 §69	2008-04-03 §37	-

I bolagsordningarna anges vilken verksamhet respektive bolag ska bedriva. Förutom de *skall*-krav som följer av Kommunallagen 10:3 reglerar bolagsordningarna även bolagsspecifika områden för respektive bolag avseende den kommunala verksamheten.

Utifrån de ovan nämnda villkor/principer som framgår av KL 10:3 visar vår granskning i huvudsak följande kopplat till för granskningen relevanta områden:

- Bolagsordning för Almi Företagspartner Nord AB, BD Pop AB samt Matlaget i Gällivare AB innehåller *inte* ändamålsparagraf.
- För de övriga bolagen innehåller bolagsordning paragraf som visar på att fullmäktige fastställt det kommunala ändamålet för bolaget.
- Bolagsordning för Matlaget i Gällivare AB säkerställer inte att fullmäktiges ställningstagande skall inhämtas innan beslut. Bolagsordningen innehåller det gamla begreppet "*fullmäktiges yttranderätt*". 2002 ändrades begreppet till "*ställningstagande*" i kommunallagen.
- Bolagsordningarna för BD Pop och Almi företagspartner Nord AB innehåller ingen paragraf om fullmäktiges ställningstagande.
- Övriga bolags bolagsordningar innehåller begreppet "*ställningstagande*".
- Ägaren har ej bundit bolagen att säkerställa allmänhetens insyn vid nyttjande av en eventuell privat utförare, utan det framgår endast insynsrätt i BD Pop AB samt inspektionsrätt i övriga bolags bolagsordningar.

Enligt riktlinje för regionstyrelsens ledning, styrning och uppföljning, beslutad av regionfullmäktige, framgår bland annat att regionstyrelsen skall erhålla ett antal styrande dokument för respektive bolag, bland annat bolagens verksamhetsplaner.

Av samtliga ägardirektiv (förutom Matlaget) framgår *inte* att bolagen ska rapportera *verksamhetsplan* till regionstyrelsen. Regionfullmäktige ställer således krav på regionstyrelsens löpande uppsikt över bolagen som är mer långtgående än den styrning som utövas över bolagen genom fastställda ägardirektiv.

Vid intervjuer framhålls att formerna för tydlighet i processen bedöms kunna stärkas genom att regionala utvecklingsnämnden framgent skulle komma in tidigare i beredning av vissa ärenden som bolagen rapporterar till regionen, och som enligt riktlinjen för regionstyrelsens uppsikt skall delges styrelsen.

Vi noterar även att regionala utvecklingsnämnden enligt reglementet skall bereda ärenden till styrelsen för samtliga bolag som berörs av denna granskning, förutom för Matlaget i Gällivare AB. Detta bolag ligger enligt reglementet direkt under regionstyrelsen. Det innebär att ärenden från detta bolag ej bereds av regionala utvecklingsnämndens. Vår granskning har inte kunnat styrka om det funnits några särskilda skäl till varför Matlaget i Gällivare AB hanteras på annat sätt än övriga bolag i fråga om nämndens beredning inom området.

Bedömning

Har regionstyrelsen respektive regionala utvecklingsnämnden säkerställt att det utövas en tillräcklig styrning över kommunal verksamhet som bedrivs i bolagsform? Fokus på bolagsordning, ägardirektiv och planer.

Delvis.

Vår bedömning baseras på att regionstyrelsen respektive regionala utvecklingsnämnden har säkerställt att det för samtliga berörda bolag finns bolagsordning och ägardirektiv, även om Matlaget i Gällivare AB har ägardirektiv från 1999 och som är framtagna innan den nu gällande bolagsordningen beslutades.

De brister vi noterar rör främst brister i bolagsordningarnas uppställning sett till kommunallagens krav så väl i KL 10:3 som säkerställande av de kommunalrättsliga principerna i kapitel 2.

Det finns idag inga krav på bolagen att rapportera verksamhetsplan till regionen, varigenom utvecklingsområde för framtiden kan röra att analysera om regionstyrelsen eller regionala utvecklingsnämnden även skall följa bolagens planering för verksamhetsinnehållet. I detta sammanhang noterar vi att regionfullmäktige genom riktlinje för regionstyrelsens ledning, styrning och uppföljning, beslutat att regionstyrelsen skall erhålla bolagens verksamhetsplaner. Vi menar att ett utvecklingsområde därmed även rör att säkerställa att regionstyrelsen genom styrning ställer krav på bolagen kring rapportering som säkerställer att regionstyrelsen även kan fullgöra sin uppsikt utifrån regionfullmäktiges krav.

Vidare menar vi att utvecklingsområde för framtiden rör att säkerställa att samtliga bolag omfattas av aktuella ägardirektiv.

Dialog mellan ägare och bolag

Revisionsfråga 2: Finns en fungerande dialog mellan ägare och bolag? Fokus på förekomst och efterlevnad av direktiv

lakttagelser

Det framgår av regionala utvecklingsnämndens reglemente, fastställt av regionfullmäktige 28-29 oktober 2020 §85, att nämnden årligen ska bereda underlag för styrelsens fullgörande av uppsiktsplikten över följande bolag:

- BD Pop AB
- Energikontor Norr AB
- Filmpool Nord AB
- Investeringar i Norrbotten AB.

Nämnden ska bland annat besluta om ägardirektiv till bolagen och kontinuerligt hålla dem uppdaterade och ansvara för regelbundna möten mellan nämnden och företagsledningarna.

Av regionstyrelsens reglemente framgår att styrelsen ska ha fortlöpande uppsikt över verksamheten i de företag och stiftelser som regionen helt eller delvis äger eller annars har intresse i, främst vad gäller ändamål, ekonomi och efterlevnad av uppställda direktiv, men också i avseende på övriga förhållanden av betydelse för regionen.

Av Region Norrbottens ägarstyrningspolicy, fastställd av regionfullmäktige 2016-10-02, framgår att ägarstyrningen utövas genom en fortlöpande dialog med övriga ägare och med bolagets ledning. Dialogen med övriga ägare ska vara strategisk och ske vid ägarsamråd. Dialogen med bolagets ledning förs av den verksamhet som har till uppdrag att styra respektive bolag.

De årliga ägardirektiven syftar enligt policyn till att ge bolagen ledning när det gäller att avgöra hur ändamålet ska förverkligas i bolagets verksamhet. Det framgår vidare enligt policyn att Region Norrbottens delägda bolag och stiftelser rutinmässigt ska sända verksamhetsplan, ekonomisk rapportering, årsredovisning, revisionsberättelse, stämmoprotokoll, verksamhetsstatistik samt andra handlingar av betydelse till ägarna. Som vi kunnat konstatera i revisionsfråga 1 i denna rapport ställer inte ägardirektiven krav på bolagen att inkomma med samtliga dessa dokument till regionen. Ägarstyrningspolicyn ställer därmed mer långtgående krav på vilka dokument som bolagen skall tillsända regionen än vad regionen genom ägardirektiven styrt bolagen att löpande översända. Att bolagen därmed inte styrs att översända nämnda dokument gör även att regionstyrelsen inte, som framgår av revisionsfråga 1, fullgör sin uppsikt i enlighet med regionfullmäktiges krav genom riktlinje för regionstyrelsens ledning, styrning och uppföljning.

Inom ramen för granskningen har vi tagit del av ägardirektiven för samtliga bolag som omfattas av denna granskning. Nedan följer en sammanställning av vad som framgår i direktiven gällande dialog/samråd mellan ägare och bolag. Gällande Matlaget i Gällivare AB finns inget, av vad som framhålls vid intervjuer, aktuellt ägardirektiv då nu gällande ägardirektiv är daterat 1999.

Almi företagspartner Nord AB ska i samband med årsstämman till ägarna lämna dels en skriftlig rapport av hur målen har uppnåtts samt kommentera ev. avvikelser, dels en skriftlig rapport av väsentliga insatser som bolaget vidtagit med anledning av ägaranvisningen. Bolaget ska tillsända ägarna kvartalbokslut inklusive periodens rapport om uppföljning av periodens utfall av fastställda mål. Bolaget ska på moderbolagets (Almi företagspartner AB) begäran bidra till redovisning av hur koncernen agerat marknadskompletterande.

För **BD Pop AB, Energikontor Norr AB, Filmpool Nord AB, IT Norrbotten AB och Investeringar i Norrbotten AB** framgår av respektive ägardirektiv följande: Bolaget ska löpande hålla ägarna (verksamhetsnivå) väl informerade och kommunicera verksamhetens resultat och nytta, fördelat på regional och lokal nivå. Bolaget ska inkomma med delårsrapport per juni och december, ekonomisk uppföljning innehållande nyckeltal per april och augusti, årsredovisning samt protokoll från årsstämma sändas skriftligt till samtliga ägare. Protokoll från styrelsesammanträden ska finnas tillgängliga hos bolaget. Bolaget ska samråda med ägarna innan planer och åtgärder vidtas som direkt eller indirekt kan påverka ägarna eller på annat sätt förutsätter ekonomiskt engagemang från ägarnas sida. Respektive ägare har ansvar för att en egen kontaktperson finns till bolaget.

Av intervjuer framgår att det inte finns några årshjul, plandokument eller liknande inom Region Norrbotten som tydliggör formerna för hur ägarsamråden skall bedrivas, även om det framhålls att årliga ägarsamråd ändå skett i praktiken där bolagen deltagit. Formerna för hur samråden skall organiseras är ett område som enligt intervjuade är under översyn inför framtiden.

Avslutningsvis kan vi notera att Regionala utvecklingsnämnden fört dialog med vissa bolag i syfte att stärka den löpande dialogen dem emellan. Vid intervju framhålls att utvecklingsområde för framtiden rör att säkerställa en strategisk planering och ett systematiskt genomförande av dialog mellan nämnden och bolagen i praktiken.

Bedömning

Finns en fungerande dialog mellan ägare och bolag? Fokus på förekomst och efterlevnad av direktiv.

Delvis.

Vår bedömning baseras på att ägardirektiven tydliggör att ägarsamråd skall ske mellan bolag och ägare. Däremot noterar vi att det finns en avsaknad av tydlig styrning inom

regionen gällande formerna för hur ägarsamråden skall ske i praktiken, även om vår granskning visar att ägarsamråd i praktiken skett mellan regionen och bolagen.

Vår granskning visar att regionala utvecklingsnämnden fört dialog med vissa bolag i syfte att stärka den löpande dialogen mellan bolag och ägare. Vid intervju framhålls att utvecklingsområde för framtiden rör att säkerställa en strategisk planering och ett systematiskt genomförande av dialog mellan nämnden och bolagen i praktiken. Vi instämmer i detta och menar att det är ett utvecklingsområde för framtiden.

Vid våra intervjuer framhålls att främst styrning och strategisk planering kring formerna för ägarsamråd är en fråga som är aktuell att analysera inför framtiden i syfte att stärka formerna för fungerande dialog mellan ägare och bolag.

Rapportering från bolagen till ägaren

Revisionsfråga 3: Sker rapportering från bolagen till ägaren i enlighet med gällande direktiv?

lakttagelser

Av ägardirektiven för respektive bolag framgår vad bolagen ska rapportera till regionen. Vi har gjort en sammanställning nedan av följsamhet till direktiven för samtliga bolag.

Almi Företagspartner Nord AB

- Bolaget ska i samband med årsstämma till ägarna lämna dels en skriftlig rapport av hur målen har uppnåtts samt kommentera ev. avvikelser.
- Bolaget ska till ägaren lämna en skriftlig rapport av väsentliga insatser som bolaget vidtagit med anledning av denna ägaranvisning.
- Bolaget skall tillställa ägarna kvartalsbokslut inklusive periodens rapport om uppföljning av periodens utfall av fastställda mål.

I dialog med bolaget beskrivs att rapportering till regionstyrelsen avseende de två första punkterna ovan har skett via årsstämman 2021-04-22. Vi har tagit del av underlaget och kan verifiera att rapportering har skett. Gällande sista punkten har rapportering skett vid styrelsemöten 2021-03-18, 2021-06-17, 2021-09-28 samt 2021-11-03. Vid dessa styrelsemöten har ägarrepresentanter i styrelsen delgivits uppföljning av verksamhetens fastställda mål. Vi har tagit del av e-postkorrespondens som påvisat underlaget inkom per mail till Region Norrbotten 2021-09-27.

Matlaget i Gällivare AB

- Protokoll från bolagsstämma
- Bolagets årsredovisning
- Revisionsberättelse
- Nyckeltalsredovisning
- Redovisning av måluppfyllelse av för bolagets verksamhet fastställda mål

Inom ramen för granskningen har vi fått ta del av bland annat mailkorrespondens och dokumentation som visar vilken rapportering eller dialog med regionen som har skett. Utifrån de uppgifter vi har tagit del av kan vi utläsa att rapportering från bolaget skett av bolagets årsredovisning samt revisionsberättelse till regionstyrelsen. Gällande nyckeltalsredovisning och sista punkten ovan har bolaget inget att redovisa eftersom detta är under uppbyggnad i styrelsen 2021 vilket kan redovisas tidigast 2022.

BD Pop Ab, Energikontor Norr AB, Filmpool Nord AB, IT Norrbotten AB, Investeringar i Norrbotten AB

- Bolaget ska till samtliga ägare (verksamhetsnivå) inkomma med delårsrapport per juni och december, innehållande uppföljning av gällande ägardirektiv utifrån uppsatt rapportmall.
- Bolaget ska till samtliga ägare (verksamhetsnivå) inkomma med ekonomisk uppföljning innehållande nyckeltal per april och augusti.
- Utöver delårsrapport och tertialrapport ska årsredovisning samt protokoll från årsstämma sändas skriftligt till samtliga ägare.

BD pop AB

I dialog med bolaget har vi tagit del av mailkorrespondens som påvisar att bolaget rapporterat in uppgifter till regionstyrelsen enligt de tre första punkterna. Delårsrapporter (april och augusti) och tertialrapporter skickats till controllerfunktionen på Region Norrbotten. Halvårsvis lämnas sen rapport enligt en annan mall som även innefattar uppföljning av ägardirektiv (utöver de ekonomiska nyckeltalen från april och augusti).

Energikontor Norr AB

I dialog med bolaget har vi tagit del av mailkorrespondens som påvisar att bolaget rapporterat in uppgifter till regionen. Vad gäller delårsrapporten och tertialrapporter har dessa enligt uppgift rapporterats och vi har kunnat styrka detta genom mail och bilaga.

Filmpool Nord AB

I dialog med bolaget har vi fått information om när rapporteringarna har skett enligt de fyra punkterna i ägardirektivet. Vi har tagit del av mailkorrespondens som påvisar att bolaget rapporterat in delårsrapporter i april och augusti samt halvårsrapport och helårsrapport. Bolaget har även rapporterat in protokoll från Filmpool Nords årsstämma.

IT Norrbotten AB

I dialog med bolaget har vi tagit del av underlag som styrker att bolaget har rapporterat samtliga underlag som skall delges ägaren. Vi har fått mailkopia och bild över datering i dokumentarkiv angående rapporteringen av de två första punkterna som framgår av ägardirektivet för IT Norrbotten AB. Vi har även tagit del av en kopia på checklista och bild över datering gällande rapportering av årsredovisning samt protokoll från årsstämman.

Investeringar i Norrbotten AB

I dialog med bolaget har vi tagit del av underlag som styrker att bolaget har rapporterat samtliga underlag i enlighet med ägardirektivet.

Vi har via mail efterfrågat underlag från regionen om de erhållit samtliga underlag som presenterats av bolagen ovan. Vi har inte fått svar och kan därmed inte verifiera att regionen erhållit underlagen. Vid intervjuer framkommer att det finns en utmaning i tydligheten för ägare och bolag gällande hur rapporteringen i praktiken skall ske. Regionfullmäktige ställer mer långtgående krav på vilka handlingar som regionstyrelsen skall erhålla som anmälningsärende, än de dokument som följer av kraven i ägardirektiven för vad bolagen löpande skall rapportera till regionen. Det är i sammanhanget inte heller tydliggjort vad som avses med regionen, om handlingarna tydligt skall adresseras till regionstyrelsen, regionala utvecklingsnämnden eller annan del av organisationen från bolagen. Vid intervjuer framhålls att det i praktiken kan komma att påverka hur vissa handlingar når berörd politisk nivå.

Bedömning

Sker rapportering från bolagen till ägaren i enlighet med gällande direktiv?

Ja, för Almi Företagspartner Nord AB, BD Pop AN, Energikontor Norr AB, Filmpool Nord AB, IT Norrbotten AB samt Investeringar i Norrbotten AB.

Delvis, för Matlaget i Gällivare AB.

Vår bedömning baseras på att Almi Företagspartner Nord AB, BD Pop AB, Energikontor Norr AB, Filmpool Nord AB, IT Norrbotten AB, Investeringar i Norrbotten AB har såvitt vi kunnat styrka rapporterat samtliga dokument till regionen.

Matlaget i Gällivare AB bedöms delvis ha rapporterat i enlighet med gällande direktiv utifrån att främst nyckeltalsredovisning är under uppbyggnad i styrelsen 2021 vilket kan redovisas tidigast 2022.

Som vi kan konstatera under iakttagelser har vi via mail efterfrågat underlag från regionen om de erhållit samtliga underlag som presenterats av bolagen. Vi har inte fått svar och kan därmed inte verifiera att regionen erhållit underlagen som tillsänds från bolagen. Vid intervjuer framkommer att det finns en utmaning i hur det ser ut idag med rapportering samt tydligheten för ägare och bolag gällande hur rapporteringen skall bedrivas. Vi menar att ett väsentligt utvecklingsområde för framtiden rör att stärka processerna internt inom regionen i syfte att på ett tydligt sätt kunna verifiera att bolagen rapporterar i enlighet med gällande direktiv, samt att regionen på ett tydligt sätt sammanställer och håller ordning på de underlag som inkommit.

Avslutningsvis noterar vi att regionfullmäktige ställer mer långtgående krav på vilka handlingar som regionstyrelsen skall erhålla som anmälningsärende, än de dokument som följer av kraven i ägardirektiven för vad bolagen löpande skall rapportera till regionen. Vi menar att även detta är ett utvecklingsområde för framtiden där de krav som fullmäktige ställer på regionstyrelsen även måste spegla vilka krav som regionen ställer på bolagen i fråga om rapportering till regionen.

Ägarens åtgärder vid utebliven rapportering

Revisionsfråga 4: Vidtar regionstyrelsen och regionala utvecklingsnämnden åtgärder i de fall rapportering från bolagen uteblir?

lakttagelser

Av revisionsfråga tre kan vi konstatera att bolagen sammantaget i allt väsentligt har rapporterat enligt de framtagna ägardirektiven. En majoritet av de dokument som bolagen skall rapportera till regionen har rapporterats i praktiken. Undantaget är, som vi sett under revisionsfråga 3, Matlaget i Gällivare AB som delvis bedöms ha rapporterat i enlighet med gällande direktiv utifrån att främst nyckeltalsredovisning är under uppbyggnad i styrelsen 2021 vilket kan redovisas tidigast 2022.

Vid dialog med regionen kan vi inte stryka att regionen har överblick över vilka dokument som inkommit, samt vilka dokument som uteblivit i fråga om rapportering från bolagen.

Det framgår av intervjuer att det finns brister kring vad regionstyrelsen samt regionala utvecklingsnämnden vidtar för åtgärder i de fall rapportering från bolagen uteblir. De intervjuade tycker att detta bör förtydligas inför framtiden, inte minst i fråga om hur regionen kan skapa sig en mer tydlig överblickbarhet gällande vilka dokument som inkommit till regionen och inte från bolagen.

Det framgår vidare av intervjuer att den regionala utvecklingsnämnden bör läggas in i processen för att även RUN ska kunna ta del av underlagen eftersom RUN har en beredande roll inom området.

Bedömning

Vidtar regionstyrelsen och regionala utvecklingsnämnden åtgärder i de fall rapportering från bolagen uteblir?

Nej.

Vår bedömning baseras på att vi inte kan spåra att regionstyrelsen vidtagit åtgärder då rapportering från bolagen uteblivit, främst kopplat till Matlaget i Gällivare AB som endast delvis bedöms ha rapporterat i enlighet med gällande direktiv utifrån att främst nyckeltalsredovisning är under uppbyggnad i styrelsen 2021 vilket kan redovisas tidigast 2022. Regionala utvecklingsnämnden skall ej enligt reglementet bereda underlag från Matlaget i Gällivare AB. För de bolag som regionala utvecklingsnämnden skall bereda underlag för har vi inte sett några avvikelser i fråga om rapportering från bolagen. Samtidigt kan vi i vår granskning ej heller styrka att underlagen nått regionala utvecklingsnämnden. Vår bedömning baseras därmed på att vi i brist på revisionsbevis inte kan styrka att berörda dokument från bolagen nått regionen.

Utvecklingsområde för framtiden menar vi därför rör att snarast vidta åtgärder i syfte att säkerställa att den rapportering som bolagen skall översända till regionen:

- harmoniserar med de krav som fullmäktige ställer på regionstyrelsen för regionstyrelsens fullgörande av sin uppsiktsplikt, samt
- på ett tydligt sätt sammanställs inom regionen så att regionstyrelsen respektive regionala utvecklingsnämnden kan vidta åtgärder i de fall rapportering från bolagen uteblir.

Samlad bedömning

PwC har på uppdrag av de förtroendevalda revisorerna i Region Norrbotten genomfört en granskning av regionstyrelsens ägarstyrning och kontroll över kommunala bolag. Granskningen har även inriktats mot bolagens följsamhet till ägarens direktiv. Granskningens syfte har varit att bedöma om styrning, kontroll och följsamhet avseende kommunala bolag sker på ett ändamålsenligt sätt och med tillräcklig intern kontroll.

Revisionsobjekt i granskningen har varit: Regionstyrelsen, Regionala utvecklingsnämnden, Almi Företagspartner Nord AB, BD Pop AB, Energikontor Norr AB, Filmpool Nord AB, Informationsteknik i Norrbotten AB, Investeringar i Norrbotten AB, Matlaget i Gällivare AB.

Utifrån genomförd granskning är vår samlade bedömning:

- Att Regionstyrelsens ägarstyrning **inte helt** bedrivs på ett ändamålsenligt sätt.
- Att Regionstyrelsens interna kontroll i sammanhanget **inte** är tillräcklig.
- Att Regionala utvecklingsnämndens ägarstyrning **inte helt** bedrivs på ett ändamålsenligt sätt.
- Att Regionala utvecklingsnämndens interna kontroll i sammanhanget **inte helt** är tillräcklig.
- Att Almi Företagspartner Nord AB, BD Pop AB, Energikontor Norr AB, Filmpool Nord AB, Informationsteknik i Norrbotten AB samt Investeringar i Norrbotten ABs rapportering till ägaren **i allt väsentligt** är ändamålsenlig utifrån gällande direktiv.
- Att Matlaget i Gällivare ABs rapportering till ägaren **inte helt** är ändamålsenlig utifrån gällande direktiv.

Rekommendationer

Utifrån genomförd granskning lämnar vi följande rekommendationer:

- Att säkerställa en strategisk planering och ett systematiskt genomförande av dialog mellan ägare och bolag.
- Att åtgärder vidtas som säkerställer att samtliga bolag framgent omfattas av aktuella ägardirektiv.
- Att snarast vidta åtgärder i syfte att säkerställa att den rapportering som bolagen skall översända till regionen:
 1. harmoniserar med de krav som fullmäktige ställer på regionstyrelsen för regionstyrelsens fullgörande av sin uppsiktsplikt, samt
 2. att rapporteringen på ett tydligt sätt sammanställs inom regionen så att regionstyrelsen respektive regionala utvecklingsnämnden kan vidta åtgärder i de fall rapportering från bolagen uteblir.

Sammanfattande bedömningar utifrån revisionsfrågor

Revisionsfråga	Bedömning
<p>1. Har regionstyrelsen respektive regionala utvecklingsnämnden säkerställt att det utövas en tillräcklig styrning över kommunal verksamhet som bedrivs i bolagsform? <i>Fokus på bolagsordning, ägardirektiv och planer</i></p>	<p>Delvis</p> <p>Vår bedömning baseras på att regionstyrelsen respektive regionala utvecklingsnämnden har säkerställt att det för samtliga berörda bolag finns bolagsordning och ägardirektiv, även om Matlaget i Gällivare AB har ägardirektiv från 1999 och som är framtagna innan den nu gällande bolagsordningen beslutades.</p> <p>De brister vi noterar rör främst brister i bolagsordningarnas uppställning sett till kommunallagens krav så väl i KL 10:3 som säkerställande av de kommunalrättsliga principerna i kapitel 2.</p>
<p>2. Finns en fungerande dialog mellan ägare och bolag? <i>Fokus på förekomst och efterlevnad av direktiv</i></p>	<p>Delvis</p> <p>Vår bedömning baseras på att ägardirektiven tydliggör att ägarsamråd skall ske mellan bolag och ägare. Däremot noterar vi att det finns en avsaknad av tydlig styrning inom regionen gällande formerna för hur ägarsamråden skall ske i praktiken, även om vår granskning visar att ägarsamråd i praktiken skett mellan regionen och bolagen. Vår granskning visar att regionala utvecklingsnämnden fört dialog med vissa bolag i syfte att stärka den löpande dialogen mellan bolag och ägare. Vid intervju framhålls att utvecklingsområde för framtiden rör att säkerställa en strategisk planering och ett systematiskt genomförande av dialog mellan nämnden och bolagen i praktiken. Vi instämmer i detta och menar att det är ett</p>

	utvecklingsområde för framtiden.	
3. Sker rapportering från bolagen till ägaren i enlighet med gällande direktiv?	<p>Ja för: BD Pop Ab, Energikontor Norr AB, Filmpool Nord AB, Informationsteknik i Norrbotten AB samt Investeringar i Norrbotten AB</p> <p>Delvis för: Matlaget i Gällivare AB</p> <p>Vår bedömning baseras på att BD Pop Ab, Energikontor Norr AB, Filmpool Nord AB, Informationsteknik i Norrbotten AB samt Investeringar i Norrbotten AB har såvitt vi kunnat styrka rapporterat samtliga dokument till regionen. Matlaget i Gällivare AB bedöms delvis ha rapporterat i enlighet med gällande direktiv utifrån att främst nyckeltalsredovisning är under uppbyggnad i styrelsen 2021 vilket kan redovisas tidigast 2022. Som vi kan konstatera under iakttagelser har vi efterfrågat underlag från regionen om de erhållit samtliga underlag som presenterats av bolagen. Vi har inte fått svar och kan därmed inte verifiera att regionen erhållit underlagen som tillsänds från bolagen.</p>	
4. Vidtar regionstyrelsen och regionala utvecklingsnämnden åtgärder i de fall rapportering från bolagen uteblir?	<p>Nej</p> <p>Vår bedömning baseras på att vi inte kan spåra att regionstyrelsen vidtagit åtgärder då rapportering från bolagen uteblivit, främst kopplat till Matlaget i Gällivare AB som endast delvis bedöms ha rapporterat i enlighet med gällande direktiv utifrån att främst nyckeltalsredovisning är</p>	

under uppbyggnad i styrelsen 2021 vilket kan redovisas tidigast 2022. Regionala utvecklingsnämnden skall ej enligt reglementet bereda underlag från Matlaget i Gällivare AB. För de bolag som regionala utvecklingsnämnden skall bereda underlag för har vi inte sett några avvikelser i fråga om rapportering från bolagen. Samtidigt kan vi i vår granskning ej heller styrka att underlagen nått regionala utvecklingsnämnden. Vår bedömning baseras därmed på att vi i brist på revisionsbevis inte kan styrka att berörda dokument från bolagen nått regionen.

2022-02-15

Kristian Damlin

Certifierad kommunal revisor

Uppdragsledare

Erik Jansen

Certifierad kommunal revisor

Projektledare

Denna rapport har upprättats av Öhrlings PricewaterhouseCoopers AB (org nr 556029-6740) (PwC) på uppdrag av Region Norrbotten enligt de villkor och under de förutsättningar som framgår av projektplan från den 2021-05-20. PwC ansvarar inte utan särskilt åtagande, gentemot annan som tar del av och förlitar sig på hela eller delar av denna rapport.